

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036, Dep.
0030 Oslo

Oslo, 15.05.12

HØRING – RETTIGHETER FOR BARN I NORGE FØDT AV SURROGATMOR I UTLANDET

Juridisk rådgivning for kvinner (JURK) viser til høringsbrev av 29.03.12 vedrørende midlertidig lov om etablering av foreldreskap for barn i Norge født av surrogatmor i utlandet. Vi takker for tilliten som høringsinstans.

JURK gir gratis juridisk rådgivning til kvinner, og vi uttaler oss på bakgrunn av de erfaringer vi har gjort i vår saksbehandling.

Innledning

Innledningsvis bemerker JURK at forslaget omtaler "foreldreskap". Dette er et begrep som refererer til barneloven §§ 2, 3, 4 og 4a. JURK bemerker videre at en må skille mellom "foreldreskap" og "foreldreansvar". Ved adopsjon vil adopsjonsforelderen få foreldreansvaret, jf. adopsjonsloven § 13. Hvis en forelder kun får fastsatt "foreldreskap" (morskap, farskap eller medmorskap), vil vedkommende ikke ha bestemmelsesrett over barnet. For dette kreves det at vedkommende har foreldreansvaret, jf. barneloven § 30.

Departementet ser for seg at den midlertidige loven skal gjelde ved to tilfeller: samlivsbrudd eller dødsfall. Ved dødsfall, er det JURKs klare mening at det vil være mest hensiktsmessig for den sosiale forelderen å også få foreldreansvaret. Dette fordi barnet i realiteten ikke vil ha en foresatt med foreldreansvar. Ved samlivsbrudd, stiller saken seg noe annerledes. Imidlertid mener JURK at hvis man først skal gi en sosial forelder rett til "foreldreskap" ved samlivsbrudd, bør man samtidig gi vedkommende foreldreansvaret. Dette fordi det skal mye til for å bli hindret fra å få foreldreansvaret når man først har fått del i foreldreskapet, jf. Rt-2003-35. En slik løsning vil også kunne bli prosessbesparende.

JURK etterspør om Departementet har tatt stilling til forskjellen mellom "foreldreskap" og "foreldreansvar", og hvorvidt det kan bli prosessbesparende at den midlertidige loven regulerer fastsettelse av foreldreansvar.

Telefon:
22 84 29 50
Faksnr:
22 84 29 51

Telefonhenvendelse:
Man kl 09 - 15
Tir kl 09 - 15
Ons kl 17 - 20

Klientmottak:
Tir kl 12 - 15
Ons kl 17 - 20

Adresse:
Arbins gate 7
0253 Oslo
www.jurk.no

Merknader til de enkelte punkter i høringen

§ 1 Formål

JURK bemerker at formålsparagrafen er formulert på en måte som gjør den vanskelig tilgjengelig for den gruppen den er ment å berøre. Den midlertidige loven er et unntak fra fastsettelse av foreldreskap i barneloven (og adopsjonsloven), og vi mener at dette bør fremgå på en klarere måte. Det bør fremgå av formålsparagrafen hvilke type tilfeller loven er ment å regulere, det vil si de tilfellene hvor den forelderen som er juridisk forelder ikke samtykker til at den andre sosiale forelderen også skal få ta del i foreldreskapet ved dødsfall eller samlivsbrudd.

JURK påpeker at formålsbestemmelsen innebærer en presumsjon for at det er til barnets beste å ha to juridiske foreldre. Det midlertidige lovforslaget bærer preg av at den sosiale forelderens rettigheter til å bli anerkjent som juridisk forelder settes høyere enn den forelderen som opprinnelig var juridisk forelder alene. JURK mener at denne presumsjonen bør fremgå på en klarere måte.

JURK setter frem følgende forslag til lovtekst:

“Formålet med loven er å sikre barnets beste ved å gi en midlertidig adgang til å kreve foreldreskap ved dødsfall eller samlivsbrudd, på tross av manglende samtykke fra den juridiske forelderen.”

§ 2 Foreldreskap

I bestemmelsens annet ledd kan ordlyden “samme rettsstilling til dem begge som om det var deres felles barn” tyde på at Departementet mener at loven skal gi den sosiale forelderen foreldreansvar (vår utheving). I så fall må paragrafens overskrift endres, og man bør benytte det rettslige begrepet “foreldreansvaret”.

Når det gjelder bestemmelsens tredje ledd, annet punktum, foreslår JURK følgende ordlyd, for å klargjøre begrepet “utenlandskdom”:

“Dom eller administrativ avgjørelse fra utlandet eller kontrakt som dokumenterer et felles ønske om å oppfostre barnet, kan tre i stedet for et samtykke fra barnets far”.

JURK bemerker at bestemmelsens tredje ledd virker forvirrende da det ikke kommer frem at det i utgangspunktet kreves samtykke fra barnets far for å fastsette foreldreskap, jf. forslaget § 2 første ledd.

JURK stiller seg spørrende til hvorfor surrogatmors interesser skal veie tyngre enn den juridiske forelderens når det gjelder å gi samtykke til fastsettelse av foreldreskap. JURK viser til at en surrogatmors rolle i de aller fleste tilfeller kun er å bære frem barnet. Ved svangerskapets slutt vil det som regel ikke være meningen at surrogatmoren skal ha noen tilknytning til barnet.

§ 3 Kompetanse mm og § 4 Ikrafttredelse og frist for å fremme søknad

JURK har ingen bemerkninger til disse bestemmelsene i forslaget.

Avsluttende kommentarer

Avslutningsvis ønsker JURK å fremheve viktigheten av å skille mellom begrepene "foreldreskap" og "foreldreansvar", og ber Departementet ta stilling til hvilket begrep som er mest hensiktsmessig.

For Juridisk rådgivning for kvinner (JURK)

Caroline Kjennerud

saksbehandler

Nazneen Pervez Soltvedt

saksbehandler

Ida Thorsrud

nedtrapper